

Sora pri Medvodah

33

Letošnjemu poletju sicer že pojemajo moči, vendar s tem še ni rečeno, da se v krajih naše občine ničesar ne dogaja. Kmetje imajo kar precej dela pri spravi pridelkov in marsikak običaj v zvezi s tem bi bilo vredno opisati. Tudi naša pomoč pri njihovih opravilih ne bi bila odveč. A ker takega dela nismo ravno vešč in ker navsezadnje tudi počitnic še ni konec, smo se tokrat odločili za izlet. V Soro pri Medvodah, kjer je pred davnimi leti služboval pisatelj Franc Saleški Finžgar.

Ko je Finžgar aprila 1908 kot župnik prišel v Soro, zanj ni ravno najbolje kazalo. Vas je bila razklana zaradi političnih nasprotij, tako da njegovega predhodnika niso imeli kaj posebno v časteh. Pa se je vseeno dobro izteklo. Polnih deset let je pisatelj preživel na tej župniji in, kot sam pravi, se v nobenem drugem kraju svojega službovanja ni tako zblížal z ljudmi.

Izidor Cankar, Anton Verovšek in Ivan Cankar na obisku v Sori poleti 1911

Zato tudi marsikatero njegovo delo iz teh časov izvira iz resničnih dogodkov bodisi v Sori ali okoliških krajih. Ljudem je pomagal tudi v gospodarskih zadevah, posebno še, ko je leta 1914 izbruhnila vojna.

V času, ko je v Sori župnikoval Finžgar, vaščani niti slutili niso, kako imenitne osebnosti gosti njihovo župnišče. Iz Kranja jo je kar peš primahal pisatelj Pregelj, iz Ljubljane zgodovinar Gruden, pesnik Župančič in socialist Krek, iz Loke sta prihajala slikarja Grohar in Jakopič, da omenim le nekatere od njih. Največje pozornosti pa je bil Finžgar vsekakor deležen poleti 1911, natančneje 11. julija. Takrat sta ga obiskala Izidor in Ivan Cankar ter Anton Verovšek.

Izidor Cankar je bil star Finžgarjev prijatelj, tudi sam duhovnik ter umetnostni zgodovinar, pozneje pa celo jugoslovanski diplomat v tujini. Finžgarja je obiskoval že poprej, jeseni 1910 pa je objavil intervju z njim v leposlovnem listu Dom in svet. Pozneje je obiskal še več pomembnih kulturnih delavcev in pogovore z njimi obelodanil v številkah iste revije. Za takratne čase so bili »Obiski«, kakor je imegoval te za-

pisane, prava novost, saj je slovenske ustvarjalce predstavil po njihovi človeški plati; od tega, kako živijo svoje zasebno življenje, do tega, kako ustvarjajo svoja kulturna dela. Med umetniki, ki jih je Izidor opisal, sta bila tudi njegov bratranec Ivan, takrat že uveljavljeni slovenski pisatelj ter igralec Anton Verovšek, znan po številnih likih iz Cankarjevih in Finžgarjevih del. Ta dva sta torej delala družbo Izidorju Cankarju, ko je tistega poletnega dne obiskal pisatelja Finžgarja.

Pa prepustimo besedo Finžgarju samemu, da izvem, kako so se »gospodje« omenjenega dne imeli: v knjigi »Leta mojega popotovanja« je namenil Sori odlično mesto. O Cankarjevem obisku pa piše: — Izidor Cankar je nekoč s seboj pripeljal Ivana Cankarja in Verovška. Zelo sem jih bil vesel. Po raznih pogovorih je želel Ivan Cankar, naj mu kaj svojega preberem. »Ne vem, kaj bi želel,« sem mu rekel. Ivan pa je segel po Dom in svet, poiskal moj spis, mi podal list in velel: »Kar tole nam beri. Zelo rad poslušam,« me je priganjal, ko sem se branil. Bral sem neko črtico, ne vem, katero. Pazljivo je poslušal, a pri nekaterih stavkih zamahnil z roko in velel: »Te ven ali drugače.« Pri kaki besedi, ki sem jih pisal še v moji mladosti, je skremžil obraz in rekel: »Ah, zakaj tako besedo, ko pa imamo svojih, lepših dovolj.« Tako tenko uho je imel za lepoto pravega pisanja.

Prijatelji so potem še malo posedeli, nato obilno večerjali in navsezadnje pri Finžgarju tudi prenočili. V spomin na obisk so se tudi fotografirali. Finžgar sedi na stolu, zadaj za njim pa stoji Verovšek, ki mu družbo delata ob straneh oba Cankarja. Ob tem sem se spomnil na neki drug zapis o Ivanu Cankarju, prav tako iz leta 1911, ki pravi: Zagledal sem lepo, moderno oblečenega gospoda v novi obleki iz svetlega črtastega blaga z bleščečo belo srajco. Na glavi je imel širokokrajni panama slamnik. Zelo košate brke si je kar naprej gladil. Kako neznansko drugačen je bil, kakor so ga opisovali. — Prav takega, kot nam ga predstavlja njegov sodobnik, lahko gledamo Ivana Cankarja na sliki z obiska pri Finžgarju. Bila je objavljena že v neštetih knjigah in literarnih revijah, ki opisujejo življenje ali delo kakega od štirih ovekovečenih mož slovenske kulture.

V vasico Sora pri Medvodah pa le pojdite. Finžgarja seveda tam ne boste več našli, niti ne njegovih imenitnih gostov. Ostal pa je spomin nanje, saj so domačini Finžgarju postavili spomenik in uredili posebno sobo, kjer hranijo sledove njegovega življenja v njihovi vasi. In med temi je tudi fotografija izpred petinsemdesetih let.

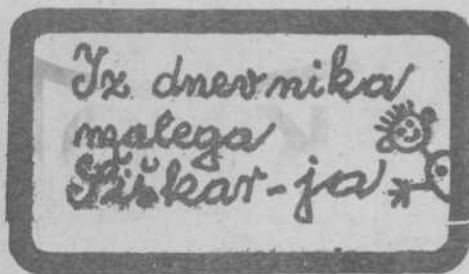
Andrej Mrak

NASTANITVENI CENTER ŠIŠKA LJUBLJANA, Celovška 264

V žejni po izboljšanju kakovosti naših storitev vabimo k soodelovanju sposobne kuharje, natakarje, perice-ljekarice, čistilke in pomivalke.

Nudimo stimulative osebne dohodka in možnost napredovanja!

Oglasite se po telefonu 574-991 ali osebno v naši kadrovski službi.

Četrtek

Naša familija je spet ogrožena, mislim, v filozofskem smislu. Ata se je namreč začel ukvarjati z gradbeništvom. Vtaknili so ga v gradbeni odbor in zdaj na svoji koži spoznava, kako je, če imaš opraviti s famoznimi gradbeniki, o katerih je sicer toliko slišati in se nasploh dela prava fama.

Ko je prišel ata zadnjič domov, je kiel kot furman. »Višja sila, višja sila, jim bom že dal višjo silo!« je ponavljal in pomirila ga je šele mama s kozarcem piva.

Za nepoznavalce je treba povedati, da je višja sila gradbeniški temeljni izraz, pri katerem se začne in konča strokovna abeceda. Višja sila je, če iz lokalpatriotizma oddaš delo šišenski firmi, da ostane vse v »družini«, nakar se med gradnjo izkaže, da firma niti približno ni dorasla zalogaju, ki si ga je izsilila. Kriva je seveda višja sila, saj se je vendar šele z začetkom del pokazalo, da je pod travo čisto navadna zemlja, ne pa že zrajena soseska. Tudi cesto je, kot se je izkazalo po prvih odkopih, še treba narediti in od Rimljanov ni ostal niti pločnik, kaj šele celotna komunalna ureditev. Smola.

In potem je bilo treba graditi. Vse na novo in od začetka. Junij, julij in avgust so vroči meseci — to je višja sila. Zaradi te višje sile vleče tudi gradbinca na morje, tako kot navadne smrtnike. In tako na višku gradbene sezone, ki je menda v naših klimatskih pogojih silno kratka (tako trdijo gradbeniki), pol ekipe izgine na dopust, druga polovica pa kolne po gradbišču in čaka, da pride na vrsto. S polovično ekipo ne moreš delati čudežev — to je pač višja sila.

Vodja gradbišča tarna, zavija z očmi in od obupa redno obiskuje bližnji bife. To zelo ne navadno vpliva na njegovo počutje: vedno bolj se mu vrti v glavi in jezik se vedno huje zapleta. V takšnem stanju delo ne more teči — to je pač višja sila.

Nato se s septembrom nehajo dopusti, toda začne se, recimo, slabo vreme. Zdaj višja sila zablesti v pravem sijaju: v dežju in blatu res ne moreš delati tako, kot bi rad. To je znano že od pamtiveka. Ko zagmi za hribom in se stemnijo oblaki, si gradbeniki oddahnejo: višja sila jim bo priskočila na pomoč, da bodo opravičili zamudo in zaradi nje podražitev. Če ne bi bilo višje sile, bi jim trda predla, kar bi sicer tudi bila višja sila, vendar ne takšna, kakršno si želijo. In tako naprej.

Ata pravi, da bo lepega dne storil kakšno neumnost. Recimo, stemnilo se mu bo pred očmi in bo katerega od gradbenikov zavrtno umoril.

Da bi se mu zaradi tega kaj hudega pripetilo, ni bojazni: izgovoril se bo na — višjo silo...

Šiška

tribuna